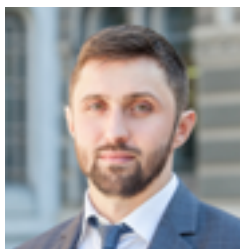

Євген Степанюк,
начальник
Управління
реформування
фінансового
сектору

Олена Онищук,
керівник
проектів
та програм
Департаменту
стратегії та
реформування

Законопроект № 2413а, відомий також як «спліт» Нацкомфінпослуг, з моменту свого внесення в Раду огорнутий різного роду «страшилками». Це не дивно – частина ринку, яку самі страховики називають «некласичною», не дуже зацікавлена в більш потужному та інституційно спроможному регуляторі. Але всім, хто планує працювати в українському страхуванні довго, прозоро та плідно, отримуючи і гроші клієнтів, і зовнішні інвестиції, передача регулювання НБУ піде тільки на користь.

І ось чому.

1. Сегментація

НБУ пропонує перегрупувати працюючі на небанківському фінансовому ринку компанії. Це дозволить впорядкувати ринок і дасть його учасникам чітке розуміння, які вимоги і підходи до них застосовуються. Перша група - кредитні установи, які мають право видавати позики, в тому числі за рахунок залучених від населення грошей. Друга група - страхові компанії, які теж працюють з чужими грошима, а також страхові посередники. Третя - компанії, що надають фінансові послуги, але не за рахунок залучених грошей. Контроль за роботою компаній перших двох груп буде жорсткішим, адже їх діяльність більш ризикова - вони залучають гроші від юридичних і фізичних осіб. Над ними буде встановлений повноцінний пруденційний нагляд. При цьому контроль буде відрізнятися залежно від розміру компанії та ряду інших критеріїв. Установи будуть поділені на групи в залежності від їх частки на ринку і бізнес-моделі. Від цього безпосередньо залежатиме жорсткість вимог: чим більш значущий вплив компанія має на ринок, тим жорсткіші вимоги висуватиме регулятор. Ключове слово в проекті моделі регулювання, викладеної НБУ у

Не такий страшний «спліт»

10 фактів, чому регулювання НБУ зробить життя класичного страхового ринку не важчим, а легшим.

Білій книзі «Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору» - пропорційність. І полягатиме вона в наступному.

2. Пропорційність регулювання

• Основними критеріями пропорційного регулювання стануть:

• обсяги прийнятих на страхування ризиків (підписаних страхових премій, чистих страхових премій);

• види діяльності;

• масштаби та складність бізнесу (географічна присутність, кількість страхувальників тощо).

Нацбанк очікує, що запровадження принципу пропорційності дасть такі ефекти:

• полегшення адміністративного навантаження на середні та малі страхові компанії, які забезпечують страховими послугами населення і підприємців у віддалених районах України;

• полегшення регуляторного навантаження на страховиків та підвищення конкурентного середовища для розвитку малого та середнього бізнесу.

• у разі необхідності (погіршення фінансових умов, в умовах економічних національних/світових криз), своєчасні заходи та оперативне втручання регулятора в діяльність страховиків для запобігання банкрутству.

3. Полегшення ліцензування

Концепція ліцензування передбачає низку ключових нововведень. По-перше, зменшення кількості процедур для доступу на ринок. Зокрема – єдину процедуру первинного ліцензування (одночасна реєстрація в якості страхової компанії та отримання ліцензії на один чи декілька видів фінансових послуг). І, всупереч чуткам, отримувати нову ліцензію після переходу регулювання до НБУ – не доведеться.

4. Полегшення доступу компаній на нові ринки

НБУ планує запровадити гнучкий підхід для входу компаній на ринок. Так, компанії, що ведуть певний нефінансовий бізнес та хочуть розпочати надання фінансових послуг, зможуть

звернутися за додатковою ліцензією. Але до таких компаній встановлюватимуться особливі вимоги для зміни структури активів і пасивів. Значною перевагою при ліцензуванні таких компаній буде наявність позитивного досвіду роботи, прозора фінансова та нефінансова звітність, а також ефективна система корпоративного управління.

Отримання додаткових ліцензій або розширення дії ліцензії (наприклад, поширення діяльності на додаткові класи страхування (або додаткові ризики з класу страхування), за якими можуть звертатися фінансові установи, вимагатиме подання лише тих документів, які не надавались Національному банку при первинному ліцензуванні, та оновлення, за необхідності, раніше поданої інформації. Наприклад, бізнес-план потребуватиме оновлення тільки в частині, в якій він стосуватиметься нових видів діяльності.

5. Створення фонду гарантування страхових виплат

В Нацбанку вважають доцільним створення фонду гарантування страхових виплат за договорами страхування життя. Участь у такому фонді має бути обов'язковою для всіх страховиків, що мають ліцензію Лайф та накопичувального страхування життя.

Національний банк планує у подальшому, спільно з учасниками ринку, визначити параметри побудови і функціонування такого фонду та порядок накопичення коштів для здійснення гарантійних виплат.

6. Полегшення звітності

Національний банк розглядає можливість перегляду обсягів звітності, скасування застарілих форм, зміни періодичності подання певних форм звітності та запровадження вимог щодо подання виключно електронної звітності.

Для страховиків форми фінансової звітності мають відповідати вимогам Директиви 91/674/ЕЕС про річні та консолідовані звіти страхових компаній. Також передбачається встановлен-

ня загальних вимог до розкриття надавачами фінансових послуг інформації про свою діяльність та умови надання послуг (наприклад, вимоги до звітності, що подається до регуляторів, та змісту інформації, що розкривається разом із фінансовою звітністю).

7. Ефективніший захист прав споживачів

Побудова ефективного та стабільного фінансового ринку неможлива без високого рівня довіри до нього з боку споживачів. Чесна ринкова поведінка та ефективний і системний захист прав споживачів фінансових послуг є одними з ключових елементів моделі регулювання для всіх сегментів небанківського ринку.

Зусилля Національного банку будуть зосереджені на запобіганні недобросовісним практикам, що порушують права споживачів. Це буде досягнуто шляхом проведення перевірок фінансових установ на предмет дотримання ними правил надання фінансових послуг, контролю додержання законодавства про рекламу, розгляду звернень споживачів.

Порушення правил надання страхових послуг, виявлені при перевірках страховиків або за результатами розгляду скарг споживачів, будуть підставою для застосування значних "стримуючих" штрафів. Це буде стимулювати порушників переглянути наявні практики та утриматися надалі від повторних порушень.

Іншими важливими питаннями, які будуть у фокусі Національного банку, є запровадження ефективної системи компенсацій для споживача та підвищення відповідальності страховика за недобросовісну ринкову поведінку та/або розповсюдження неправдивої реклами.

8. Ефективніший нагляд за фінансовими групами

Останніми роками в Україні значно збільшилася кількість банківських та небанківських фінансових груп. Так, станом на 01.01.2017 р. в Україні діяло 19 банківських груп, а станом на 01.01.2018 р. їх було вже 28. Всього станом на вересень 2018 року Національним банком було визнано 30 банківських груп, а Нацкомфінпослуг - 18 небанківських фінансових груп.

При цьому більш ніж дві третини визнаних банківських груп включають в себе небанківські фінансові установи, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг. Зокрема, до складу таких банківських груп входять страхові компанії, фінансові компанії (які здійснюють діяльність з надання коштів у позику тощо), лізингові компанії, факторингові компанії та бюро кредитних історій.

Національний банк постійно оновлює підходи до регулювання, моніторингу та контролю ризиків банківських груп. Досвід, накопичений Національним банком при здійсненні нагляду на консолідованій основі за банківськими групами, до яких входять небанківські фінансові установи, може бути використаний Національним банком для регулювання таких небанківських фінансових установ на індивідуальній основі. Крім того, такий досвід може бути використаний Національним банком для більш комплексного регулювання небанківських фінансових груп, кінцевою метою якого має бути забезпечення стабільності фінансової системи та обмеження ризиків, на які наражається фінансова установа внаслідок участі у фінансовій групі.

9. Діалог з ринком

Після прийняття законопроекту про «спліт» передбачено два роки на введення нового регулювання.

Перехідний період – перші 12 місяців після прийняття законопроекту № 2413-а та оприлюднення відповідного Закону, зі спливом яких небанківські фінансові установи перейдуть до сфери регулювання Національного банку;

Адаптаційний період – наступні 12 місяців після закінчення перехідного періоду.

Фокусом діяльності Національного банку під час як перехідного, так і адаптаційного періоду, буде аналіз ринку. Планується провести комплексну оцінку страхового ринку, що включатиме оцінку активів та зобов'язань, ризиків та платоспроможності. Але розробка проектів законів/підзаконних нормативно-правових актів відбуватиметься тільки з врахуванням результатів такого аналізу і в обов'язковому діалозі з ринком.

10. Розвиток страхового ринку

Розбудова ефективної системи регулювання та нагляду є підставою подальшого залучення страхового ринку до реалізації фінансової політики у соціальних напрямках діяльності виконавчої влади, як то:

- пенсійне забезпечення;
- медичне страхування;
- сільськогосподарське страхування з державною фінансовою підтримкою;
- заміна або надання альтернативи роботодавцю щодо страхування відповідальності роботодавця, як частини загальнообов'язкового страхування.